

INTRODUCCIÓ

La zona de descàrrega

Sona una alarma. Un cop desfet l'embús, la línia de triatge de Green Recycling a Maldon, Essex, retruny i torna a la vida. Una torrentada de deixalles roda cinta avall: caixes d'Amazon, sòcols esberlats, ampolles de plàstic esclafades, paquets de tota mena, centenars de diaris. Jo soc tres pisos més amunt, en una passarel·la verda de seguretat, mirant avall cap a la cinta. L'aire és dens, agre, i se sent el rugit imparable de la maquinària puntuat pel soroll dels vidres que es van esmicolant. És una vista horrible i, malgrat tot, estic meravellat. Hi ha coses curioses entre la brossa que em criden l'atenció: un guant desaparellat; una carmanyola aixafada, amb el menjar encara a dins; la solitària fotografia d'una criatura somrient a collibè d'algú. Però al cap d'un moment ja han desaparegut. Per la cinta de Green Recycling hi passen dotze tones de deixalles l'hora, i ara gairebé s'ha fet l'hora d'anar a dinar.

Green Recycling és una planta de triatge o tractament de residus. Quan el camió del reciclatge acaba de fer la seva ronda el dia que toca recollida, el més probable és que tingui com a destí una planta com aquesta, una nau immensa de xapa d'acer ondulat situada al final de tot d'un polígon industrial, no gaire lluny del mar. A fora, tot de camions plens fins dalt fan cua per descarregar els residus als espais senyalitzats. Sota nostre, a la zona de recepció,

un operari amb una màquina excavadora va engrapant urpades de brossa de les piles que s'acumulen i ho deixa caure als ullals d'un obridor de bosses industrial, que les estripa i n'escampa els continguts a la cinta transportadora. Al llarg d'aquesta cinta, unes dones amb casc i armilla reflectora d'un groc àcid seleccionen manualment les coses que tenen algun valor (ampolles, cartró, llaunes d'alumini) i les canalitzen per uns conductes de triatge que es ramifiquen com afluents de la línia principal. Aquest flux no para mai, la coreografia és exquisida. És com una cadena de muntatge però a l'inrevés.

«Per aquí passen entre dues-centes i tres-centes tones al dia», em diu a crits el Jamie Smith, director general de Green Recycling, per fer-se sentir entre tot el xivarri. El Jamie és un professional dels residus, té uns quaranta anys, fang a les botes, els cabells foscos i una mandíbula angulosa. Se la coneix bé, aquesta planta, les seves manies i ritmes. Cada dia veu passar tota aquesta gran acumulació d'humanitat fent camí cap al seu final.

«Els materials que més tractem són el paper, el cartró, les ampolles de plàstic, el plàstic mixt i la fusta», explica el Jamie, encara a crits, mentre ens enfilem per l'escala que porta cap a la cinta pròpiament de triatge. Com la majoria de gent que es dedica a aquesta professió, per parlar de la brossa fa anar acrònims com ara FIRM, la fracció inorgànica de residus municipals. La cinta ens passa per davant a l'altura dels malucs, les deixalles van circulant com en un bufet de sushi. Cap dels operaris que fa la tria manual aixeca la vista. («Les dones són les millors fent aquesta feina», diu el Jamie. «No et sabria dir per què, però això és així».) Per als meus sentits, que hi estan poc avesats, tot aquest flux és una massa indiferenciada, un torrent imparabile d'un color entre marronós i beix. «Aquests últims anys hem vist un augment espectacular del nombre de caixes; és cosa d'Amazon», diu el Jamie, com si s'avancés als meus pensaments. Per als triadors, cada objecte té un

valor exacte, establert cada matí per un ordinador de la seu central de l'empresa, que fa el seguiment del mercat internacional de materials reciclables. L'alumini és molt valuós, també les ampolles de plàstic (sobretot les que són més transparents), «tot i que ja no semblen ampolles quan ens arriben a nosaltres», diu el Jamie. De tot aquest flux, n'agafa una d'esclafada i la subjecta entre el polze i l'índex, l'agita una mica, se la mira i la col·loca en un dels conductes. Cada ampolla potser val un cèntim d'un cèntim, però amb un volum suficient et pots guanyar prou bé la vida. El cas és que d'escombraries no en falten mai. «En aquest negoci la cosa va de convertir la palla en or», afirma el Jamie. És una referència a la història d'*El nan belluguet*. Somric educadament, tot i que m'és difícil imaginar-me un conte de fades entre tanta porqueria.

Al final del procés, el torrent s'ha convertit més aviat en un gota a gota, i els residus que s'han anat traient de la cinta estan tots ben aplegats en unes bales, a punt per carregar-los en uns altres camions. Des d'aquí aniran cap a... ara és quan la cosa es comença a complicar.

Primavera del 2019. Soc de visita a Green Recycling per escriure un reportatge per a la revista de *The Guardian* sobre la crisi que viu el sector dels residus, però quan veig passar davant meu totes aquestes tones de caixes desmanegades, mobles destrossats i envasos de totes les formes hagudes i per haver m'adono que potser he de replantejar el meu reportatge. I és que els residus *són* la crisi.

Cada dia, hi ha un munt de publicacions a les xarxes socials en què es constata la destrossa que els residus causen al nostre planeta: tortugues de mar atrapades en les anelles de plàstic dels packs de cerveses, balenes que arriben a la costa amb l'estómac ple de plàstics. Cada setmana m'arriba a la bústia de correu algun article científic que explica que uns investigadors han trobat residus en algun lloc inèdit: microplàstics al sòl, a l'aire que respirem, fins

i tot al nostre corrent sanguini. Els residus de plàstic apareixen a les glaceres que s'estan fonent a l'Everest i a les fosses marines més profundes. La gran sopa de plàstic del Pacífic, el remolí on s'acumulen bona part dels onze milions de tones de plàstic que es calcula que s'aboquen cada any als mars i oceans, actualment ja triplica la mida d'un país com França. I avui dia el problema tampoc es limita a la superfície de la Terra. Hi ha tantes deixalles en òrbita —detritus de coets llançats fa anys, material descartat de l'Estació Espacial Internacional, fins i tot un dels Tesla d'Elon Musk— que l'Agència Espacial Europea treballa ara mateix en una missió de neteja espacial per evitar que el cúmul de deixalles que es precipita al voltant del planeta suposi un final explosiu per a futures missions. Aquest esdeveniment hipotètic, que es coneix com la síndrome de Kessler, preveu que si no hi posem remei aviat els vols espacials de la humanitat es quedaran a terra pel que podríem qualificar, de fet, com a brossa espacial. Arribats a aquest punt, segur que no us sorprendrà que us digui que quan els últims astronautes de l'Apollo es van enlairar de la superfície lunar, no es van endur les escombraries i les van deixar allà.

Els humans sempre hem generat residus, però mai a una escala tan gran. Arreu del món, es van generar 2.010 milions de tones de residus sòlids el 2016, l'últim any sobre el qual disposem de dades prou fiables. Al Regne Unit, cada persona genera de mitjana 1,3 kg de residus al dia; als Estats Units, el país del món on més es malbarata, la xifra arriba a uns sorprenents 2 kg al dia. Com més ric ets, més residus generes, així que a mesura que els països en desenvolupament es vagin fent més rics, el problema no farà més que accelerar-se. Per tant, el 2050 es preveu que ja generarem 1.300 milions més de tones de residus l'any, bona part procedents del Sud global. Malgrat tot, ara encara hi ha dos mil milions de persones que viuen sense accés a la recollida de residus, i ben bé un terç dels residus sòlids mundials es llencen d'una manera que,

segons el Banc Mundial, «no és segura des del punt de vista ambiental», és a dir, s'aboquen o es cremen a l'aire lliure. De manera inevitable, bona part d'aquests residus van a parar a l'aire o als rius i els mars, on se sumen els abocaments tòxics procedents de les clavegueres, les fàbriques, les centrals elèctriques i altres fonts de contaminació, de manera que molts dels rius més grans del món, des del Mekong fins al Ganges, són cada vegada un ambient més hostil per als éssers vius.

Res de tot això és cap novetat. Tots plegats topem cada dia amb la crisi de residus, potser a una escala més a petita, entre les bardisses i les cunetes de les carreteres, els arbres i els embornals. Però hi estem tan habituats que és difícil copsar la veritable escala del problema. Examinem, per exemple, un residu concret: una ampolla de plàstic. Al món cada any es venen més de 480.000 milions d'ampolles de plàstic, unes 20.000 per segon. Si les poséssim en fila, una darrere l'altra, farien la volta al món més de vint-i-quatre vegades. I això només pel que fa a aquest tipus de residu. (I no és ni tan sols el més abundant. Aquest discutible honor és per als quatre bilions de filtres de cigarret fets de plàstic que cada any es llencen a terra.) Ara penseu en tot el que passa per les vostres mans un dia normal i corrent. És possible que de tant en tant ens fem la pregunta —i fins i tot que de vegades ens escarrassem a esbrinar-ne la resposta— d'on venen les coses que fem servir: on es conrea el que mengem, on es fa la roba que portem, on es fabriquen els nostres iPhones. Però quants de nosaltres ens fem la pregunta d'on van a parar quan ja no ens fan cap servei?

Beus una coca-cola, llences l'ampolla a la brossa, treus les escombraries el dia que hi ha recollida, i llavors te n'oblides... però no desapareix. En el moment que el camió de la brossa continua amb la seva ruta, tot el que has llençat passa a ser propietat del sector dels residus, una immensa indústria d'abast mundial decidida a

extreure fins a l'últim cèntim del que en queda. Tot plegat comença en una planta de triatge com la de Green Recycling. Des d'allà, els residus entren en un entramat laberíntic que implica diversos actors i intermediaris. El cartró s'envia a les fàbriques de paper, el metall a les foneries, el vidre es renta i es reutilitza o bé es desfà per fer-ne més vidre. Del menjar pot ser que se'n faci compostatge per fer-ne adob. El que es pot conservar sencer —roba, mòbils, mobles— es revèn perquè tingui una nova vida al dinàmic mercat global de segona mà. Si tens sort (és a dir, si vius en un país ric) el més probable és que l'ampolla que has llençat es carregui en un vaixell portacontenidors i s'envii a milers de quilòmetres, a una planta de reciclatge del Sud-est asiàtic o l'Europa de l'Est, on potser es reciclarà per fer-ne un seient de vàter o un parell de vambes de marca. Però si no tens tanta sort, aquesta ampolla acabarà en un abocador il·legal de Malàisia o Turquia, on garbelladors de brossa pobres, sovint infants, fan la seva tria d'entre les muntanyes de deixalles d'Occident.

És una veritat difícil d'entomar, el fet que durant dècades bona part del que ens pensàvem que reciclàvem de fet no es reciclava, ni es recicla. Durant dècades, els països occidentals han deslocalitzat la brossa als països més pobres —on la mà d'obra és barata i la normativa mediambiental no és gens estricta—, un fenomen que es coneix com a «colonialisme tòxic». Gràcies a la feina d'investigació feta per diversos periodistes i ONG, ara sabem que bona part dels residus reciclables que hem exportat en les últimes dècades habitualment acabaven incinerats o bé abocats al mar; els residus que s'acumulen als rius asiàtics són, almenys en part, nostres. I la resta són en gran part els que generen les empreses del Nord global, que venen el nostre estil de vida hiperconsumista a nous mercats. Al Regne Unit, es reciclen menys de la meitat dels residus que generen les llars (i aquesta xifra és fins i tot exagerada, en parlarem més endavant). Arreu del món, aquesta proporció és

només del 20 per cent. Així doncs, de la gran majoria dels residus que generem, encara ens en desfem tal com els humans han fet durant mil·lennis: enterrant-los o incinerant-los.

Els efectes que tot plegat té sobre el medi ambient són devastadors. Avui dia el sector dels residus sòlids és el causant del 5 per cent de les emissions de gasos d'efecte hivernacle; més que la suma dels sectors de la navegació i l'aviació.¹ A mesura que es van degradant, les deixalles generen metà, un potent gas d'efecte hivernacle que captura molta més calor que el diòxid de carboni. Els abocadors també desprenen lixiviats, el terme amb què la indústria dels residus es refereix a aquell pòsit fastigós de color negre o groc que es forma per la putrefacció de les escombraries. Els lixiviats són una mena de batut fastigós fet de tots els químics i derivats que us pugueu imaginar: àcids, metalls pesants, bifenils policlorats (PCB), dioxines i altres substàncies tòxiques i cancerígenes, que es poden arribar a filtrar al nivell freàtic o als rius i, per tant, a la xarxa d'abastament d'aigua. És per aquest motiu que els abocadors actuals estan segellats amb una base d'un bon gruix i amb una barrera de plàstic i així eviten —o com a mínim endarrereixen— que es produeixin aquestes filtracions, però això també impedeix que els residus es degradin de manera natural, per la qual cosa els continguts sovint resten allà, sepultats en aquests taüts tòxics. Totes aquestes mesures de seguretat tenen un cost elevat, de manera que als països en desenvolupament els abocadors poques vegades estan segellats; de fet, arreu del món els abocadors incontrolats són el destí de més d'un terç de tots els residus que es llencen.

¹ Aquesta xifra és probable que sigui força superior si també hi incloem els residus alimentaris, que s'estima que per si sols suposen entre un 8 i un 10 per cent del total de les emissions.

Les escombraries són, per la seva naturalesa, una cosa desagradable. Els humans estem dissenyats biològicament per evitar el fàstic, per desviar la mirada de la immundícia i la degradació. De manera que tot el que té a veure amb el sector dels residus queda amagat: els camions passen quan és negra nit o de matinada, i les seves instal·lacions operen als confins de la nostra consciència. Green Recycling es troba al final de tot d'un polígon industrial, envoltat d'unes plaques de metall que fan de barrera per al soroll. I de fet hi ha una màquina anomenada Air Spectrum que va desprenent olor de llençols de cotó per emmascarar la pudor. El cert és que podries viure a dues cantonades i no assabentar-te del que tens allà al costat. La poca interacció que puguem tenir amb l'àmbit dels residus és a través dels noms que apareixen estampats a les papereres i contenidors de la brossa: noms com ara SUEZ, Biffa i Waste Management, Inc., totes empreses que cotitzen a la borsa, però que no és fàcil trobar entre les pàgines dels diaris. I, malgrat tot, arreu del món el sector dels residus sòlids té un valor de milers de milions, fins i tot abans d'afegir-hi les aigües residuals o els residus líquids: els efluent, humans i animals, que van a parar als nostres mars i rius.

La indústria dels residus s'aprofita d'aquesta repulsió que sentim. Hi ha una vella dita anglesa que ve a dir que «on hi ha femers, hi ha calés». O una altra: «les vaques magres d'algú poden ser les grasses d'algú altre». Entre les deixalles hi pot haver algun tresor, per als qui no els faci res embrutar-se les mans. Històricament, la gestió dels residus ha estat un negoci pel qual han tingut tirada les persones de mala vida i sense escrúpols, des de la màfia de Nova York fins a la Yakuza japonesa, passant per la 'Ndrangheta italiana, que durant les dècades del 1980 i 1990 va fer contraban amb residus radioactius i els va abocar a la costa africana. Ningú sembla gaire amoïnat pel que passi amb les deixalles, de manera que ningú pregunta res —és un gran

avantatge si el que enterres són cossos. Però tot això també fa que poques vegades pensem en les persones que s'encarreguen de processar la nostra brossa, tant si són els escombriaires que passen de matinada per davant de casa, els operaris de Green Recycling o els més de vint milions de persones al món que es guanyen la vida en l'economia informal dels residus, remenant i destriant meticulosament entre tot allò que rebutgem. El més probable és que aquests treballadors siguin dones, persones grans o migrants, que treballen en unes condicions perjudicials per a la salut i pràcticament sense garanties. Llencem les nostres deixalles als marges i als marginalitzats.

La brossa és història. Els cossos es descomponen, el paper es floreix i es desintegra, els tresors els poden saquejar o fondre els conqueridors. Però ningú saqueja les piles d'escombraries, de manera que durant segles els arqueòlegs s'han capbussat en els antics abocadors i han reconstruït la nostra història a través de la brossa: armes descartades, gerros i urnes esmicolats, restes de menjar amb marques de dents encara visibles als ossos. La brossa ens pot dir moltes coses sobre una civilització: com vivien, com s'alimentaven, com conreaven i guerrejaven, com estimaven i resaven. És a partir de l'estudi de les deixalles que sabem que els maies llençaven les escombraries un cop al mes en el que devien ser els primers abocadors, i que cap a l'any 500 aC els antics habitants d'Atenes van aprovar la primera llei sobre els residus, que estableia que les deixalles de les llars s'havien de llençar com a mínim a una milla fora dels límits de la ciutat. Els romans tenien una mena de servei de recollida de residus, i eren uns àvids recicladors; en unes excavacions recents a Pompeia s'han descobert espais on es destriava la brossa, i als materials que es podien salvar se'ls donava un altre ús i es destinaven a la construcció de nous habitatges, una mena de planta de triatge romana.

Abans de l'aparició de l'economia industrial, hi havia molts menys residus. El problema més gran d'aleshores no era tant la brossa, sinó els excrements, per la terrible pudor que feien i la seva tendència a portar malalties. Tot i això, quan els pobles van créixer fins a convertir-se en pròsperes ciutats, desfer-se de les deixalles va esdevenir tot un problema. A l'edat mitjana, els veïns de París llençaven tanta brossa fora de les muralles de la ciutat que es deia que un exèrcit invasor s'hi podria enfilari i tot... si no fos per les rates, és clar. La solució sempre passava pel reciclatge. Durant segles, els drapaires eren una part essencial de la vida urbana. No es malbaratava pràcticament res. Els parracs es podien fer servir de draps per netejar, els ossos es podien treballar per fer-ne coberts o nines per a la canalla, les cendres de les llars de foc es podien transformar en maons o en adob. Fins i tot els excrements humans que s'acumulaven a les latrines es recollien per escampar-los als camps. Al segle XIX, aquests drapaires eren un element prou comú del paisatge de la Londres victoriana. També ho eren els escombraires, ferrovellers, remenallots, merdissers, tots subcategories de drapaires que recollien de tot, des de metalls vells fins a merda (solien ser caques de gos, per fer-ne sabó) i després ho venien. A *El casallot*, Charles Dickens va escriure sobre «els estafolaris éssers esparracats que rondaven furtivament entre les escombraries buscant agulles i altres objectes de rebuig».² No va ser fins al 1875 que el Parlament britànic, en resposta al moviment del reformisme social i a uns quants brots de còlera que havien resultat devastadors, va ordenar que cada llar diposités la brossa en un recipient mòbil que es recolliria un cop a la setmana: la invenció del contenidor d'escombraries modern.

² Charles Dickens. *El casallot*. Traduït per Xavier Pàmies. Barcelona: Destino, 2008, p. 77.

Però no va ser fins després de la Segona Guerra Mundial que una tecnologia revolucionària, el plàstic, va començar a reconfigurar completament la nostra relació amb les deixalles. El plàstic no només va generar una immensa quantitat de residus nous, sinó que també va canviar la manera de parlar i pensar sobre els residus. Fins a la invenció dels bolquers «d'un sol ús» el 1943, aquesta expressió ni tan sols existia; penseu que tot estava fet per durar i no s'hauria vist pas com una virtut inventar una cosa que només es pogués fer servir una vegada. De cop i volta, hi havia una expressió que feia referència a una cosa dissenyada per llençar-la. El 1955, la revista *Life* informava amb profusió d'elogis sobre el sorgiment d'un estil de vida basat en el «llençar-ho tot». «Els objectes d'un sol ús poden reduir les feines de la llar», afirmava, sota la fotografia d'una família nord-americana somrient i amb els braços oberts per rebre una pluja de totes aquestes invencions d'un sol ús —plats, coberts, envasos, bols per al gos, tovalloles per a convidats, etcètera. (I no deixa de ser una amarga ironia constatar que un estudi publicat fa poc a la revista *Science* revelava que avui dia ens plouen a sobre cada any tones de partícules de microplàstics, un fenomen que els investigadors han batejat amb el terme de «pluja de plàstics».)

La indústria dels residus no només es va dedicar a netejar el que embrutava l'economia moderna, sinó que justament la va fer possible. A les empreses, que abans tenien l'incentiu de fabricar productes de qualitat que duressin el màxim possible, ara se les instigava a produir béns més barats i en una quantitat encara més gran, sabent que les conseqüències de tot plegat no afectarien el seu negoci, sinó que recaurien en els consumidors. En aquest camí, la indústria del màrqueting, en plena expansió, ens va donar el concepte d'«obsolescència programada», en què els nous productes es dissenyaven justament per fer-se malbé i, per tant, perquè ens calgués substituir-los, un procés que ha culminat en el

nostre món actual, en què tot tipus de tecnologia, des dels mòbils fins als tractors, en molts casos ja no es pot reparar sense que això anul·li la garantia del fabricant. Avui dia, un terç del que llencem són productes fabricats just el mateix any; i entre el 1960 i el 2010, la quantitat mitjana de residus que generaven els nord-americans es va arribar a triplicar. L'economia actual està construïda sobre un fotimer de deixalles.

Arribats els anys vuitanta, els països d'Occident estaven inundats de residus, de manera que aquest sector va fer el que l'economia tot just globalitzada estava dissenyada per fer: deslocalitzar el problema. Cada dia arribaven vaixells procedents de la Xina carregats de productes per al mercat occidental i se n'anaven pràcticament buits. Ben aviat, es van omplir a vessar de deixalles. Entre el 1988 i el 2018, gairebé la meitat —el 47 per cent— de tots els residus de plàstic que s'exportaven arreu del món s'enviaven a la Xina per reciclar.

Però el 2018 la Xina va decidir tancar les portes. D'acord amb una nova política de gran abast, anomenada «Espasa Nacional», el govern xinès va prohibir pràcticament del tot l'entrada de residus procedents de l'estranger, amb l'argument que el material arribava massa contaminat i això tenia uns efectes massa nocius per al medi ambient. La política de l'Espasa Nacional va provocar un terratrèmol en el sector global dels residus. Els preus del plàstic, el cartró, la roba i altres materials reciclables es va desplomar d'un dia per l'altre. Empreses de reciclatge d'arreu del món van fer fallida.

Justament va ser aquesta crisi el que em va portar a visitar Green Recycling. «El preu del cartró deu haver baixat fins a la meitat en dotze mesos», em va informar el Jamie. Se'l veia abatut. «És difícil. El preu del plàstic ha caigut tant que ja no val la pena reciclar-lo. Si la Xina no agafa plàstic, nosaltres no el podem vendre». Feia poc que s'havia vist obligat a enviar a la incineradora

unes quantes tones de material reciclable per les quals abans hauria obtingut una bona suma de diners al mercat lliure.

Com a conseqüència de la política de l'Espasa Nacional, les deixalles van començar a inundar tots els països que acceptaven rebre-les: Tailàndia, Indonèsia, el Vietnam. Tots aquests països tenen una cosa en comú: els nivells més alts del món de mala gestió de residus. Les deixalles, doncs, es llençaven o es cremaven en abocadors a l'aire lliure, o bé s'enviaven a plantes de reciclatge amb controls deficients, per la qual cosa era difícil fer el seguiment d'on anava a parar tota aquella brossa. Algunes empreses xineses van fer operacions de contraban per esquivar l'Espasa Nacional i tornar a portar els residus cap a la Xina; com passa sovint amb les deixalles, el crim organitzat també hi estava implicat. Els sistemes de residus locals de següida es van saturar, i no van trigar a proliferar els abocadors il·legals. A ningú li fa cap gràcia ser l'abocador del món, de manera que en els anys posteriors a l'Espasa Nacional països com Tailàndia, l'Índia i el Vietnam també han anat aprovant lleis que prohibeixen les importacions de residus de plàstic. I, malgrat tot, el flux de brossa no para mai.

Quan vaig emprendre el meu viatge en el sector dels residus, el sentiment que m'envaïa al principi no era tant d'indignació, sinó més aviat de culpa. Tal com passa a la majoria de persones, gairebé mai m'havia parat a pensar quina fi feia tot allò que llençava a les escombraries. Ingènuament, havia donat per fet —amb tot aquell ventall de contenidors de colors diferents i els enrevessats logos de reciclatge a tots els envasos— que els residus eren un d'aquells àmbits que el món actual tenia més o menys solucionats. Llavors amb la Hannah, la meva dona, vam tenir la primera de les nostres dues filles, i ens vam sentir aclaparats (i força fastiguejats) per la immensa quantitat de residus que generava aquesta nova persona tan menuda. Tampoc és que fóssim uns militants del residu

zero. Jo tenia una cantimplora i una tassa reutilitzables, i també un armariet ple de bosses de tela per anar a comprar al súper, però fèiem servir bolquers d'un sol ús i tovallolletes humides, demanàvem menjar per emportar, i el xampú i la pasta de dents, com els de la majoria de la gent, els compràvem amb l'inevitable envàs de plàstic. Érem, pensava, una mica com la majoria. Però quan vaig començar a rumiar en tot el tema dels residus, ja no vaig poder parar. En vaig començar a veure a tot arreu. Volia entendre què havia passat, com és que tots plegats havíem arribat fins a aquest punt, i si hi podíem fer alguna cosa. *Un món de deixalles* és el relat d'aquest viatge.

Aquest llibre no va sobre la brossa. Malgrat que vaig començar aquest viatge arran del reportatge sobre les deixalles i les persones que s'hi dediquen, de seguida em vaig adonar que la veritable crisi dels residus és en realitat molt més gran... i aquest procés m'ha portat dels abocadors fins als pobles fantasma, de les clavegueres fins als mercats de segona mà. Històricament, els enginyers i els legisladors han tractat el problema dels residus sòlids i el del sanejament (és a dir, els residus líquids) com dues coses separades, que són responsabilitat d'organismes i pressupostos diferents. Però només que passeu un temps al Sud global, on els carrers s'inunden d'aigües residuals perquè els desguassos són plens d'escombraries, us adonareu que totes dues qüestions estan connectades d'una manera indestruïble.

Aquest llibre va sobre dos aspectes intrínsecs als residus: sobre tot allò que llencem en forma de deixalles, però també sobre les oportunitats perdudes a causa d'aquest malbaratament. Ben bé un terç de tots els aliments que produïm al món acaba a les escombraries, i tot i això hi ha 820 milions de persones que cada dia passen gana. A bona part del planeta hem instal·lat canonades d'aigua corrent i sistemes de clavegueram, però a causa del canvi climàtic ara hem d'afrontar que les ciutats cada vegada pateixin

més sequera. Abordar la crisi dels residus no només vol dir eliminar tota la brossa acumulada als nostres rius i mars. Replan-tejar-nos què llencem ens pot ajudar a alimentar i regar aquest món nostre, i contribuir encara que sigui a petita escala a salvar el nostre fràgil planeta.

Potser les deixalles no són el tema amb més ganxo per fer-ne un llibre. Quan vaig començar a dir a la gent que estava escrivint un llibre sobre els residus, la majoria feien alguna ganyota o en el millor dels casos els feia certa gràcia. Per què hauries de voler escriure sobre un tema tan *fastigós*? I, malgrat tot, tal com vaig poder comprovar aquell matí a Essex, hi ha un costat fascinant, i fins i tot profund, en el tema dels residus. Hi ha pocs indrets al món on puguem observar millor la humanitat que en un abocador. Per les cintes de les plantes de triatge he vist passar documents oficials, fotos de família i fins i tot una carta ja oberta enviada per un centre de dol infantil. Hi ha tota mena d'històries en les coses que descartem: qui les va fer, quin significat tenien per a la persona abans de llençar-les. L'economista Leonard E. Read va escriure que avui dia cap persona seria capaç de fabricar un llapis de principi a final; tots els passos, des de talar la fusta i extreure el grafit fins a fabricar l'objecte en si —òndia, i fabricar la maquinària que el fabrica, això també—, es fa a través d'incomptables mans invisibles. No podríeu visitar totes les mines, totes les granges, totes les fàbriques. Però al final, tot va a parar al mateix lloc: la infinita ingenuïtat dels humans aplegada en una massa immunda i fascinant alhora.

També és fàcil que la crisi dels residus generi desànim. Tal com passa amb el canvi climàtic, sembla que es tracti d'un problema en què poca cosa poden fer les accions individuals. I, tot i així, durant aquest viatge, com més persones trobava decidides a marcar la diferència —agricultors, treballadors de depuradora, garbelladors de deixalles, tots apassionats per salvar el món o, com a mínim, un trosset de món—, més optimista em sentia.

«Nosaltres no en diem residus; en diem materials», em va dir el Jamie, aquell matí a Essex. Per a ell, aquella riuada interminable de brossa no era cap tragèdia. Era una oportunitat, cada objecte llençat no era un final, sinó el principi d'una altra cosa. Ara que em decidia a emprendre el meu viatge, esperava que tingués raó.

